

Nous escenaris. Reptes i oportunitats per a l'educació artística i els museus

Albert Macaya

Universitat Rovira i Virgili

La pedagogia de les arts i la tasca educadora dels museus s'enfronta a reptes cada cop més complexos. Sabem que el discurs d'autoritat de la institució museística, que s'adreçava a un visitant neutre i universal, va ser esquerdat per la necessitat de connectar amb individus i comunitats d'interpretants amb un bagatge cultural i social propi. Sabem també que les arts s'han obert de forma creixent a nous formats participatius i comunitaris, que deixen enrere la lògica del que hem anomenat *societat de l'espectacle*: la del receptor passiu que mira, percep, sent o raona sempre de la mà de l'artista, i que tracta d'encalçar la "interpretació correcta". Però noves variables entren en escena i ens canvien les regles del joc, ja que plantegen reptes a l'empresa d'educar. El nou mantra que escoltem arreu és el de la necessitat d'educar per a un temps canviant. En un escenari en què assistim a l'obsolescència de sabers professionals, en què la deslocalització i la tecnificació liquiden cada dia llocs de treball, ens diuen que hem d'educar per a la incertesa i la mutabilitat. La creativitat, se'ns diu, és la nova premissa: sigues capaç de reinventar-te cada dia, en un context canviant en què cada matí es mourà el terra sota els teus peus. Per als qui, en el context de les arts, la creativitat era tota una altra cosa, aquest mantra ens sembla una part de la cerimònia de la confusió contemporània, en què *creatiu* esdevé sinònim d'adaptatiu, dòcil, in-

capaç d'imaginar un projecte de futur col·lectiu. Però justament aquí rau el parany: qui pot imaginar un projecte col·lectiu si hom es troba angoixat per la necessitat d'acomplir les exigències adaptatives d'aquest futur imprevisible i canviant?

Tanmateix, els nous escenaris són una realitat incontestable. I la magnitud dels reptes ens pot fer sentir vertigen: crisi climàtica, inestabilitat i precarització, volatilitat de l'economia. Com ens pot ajudar la pedagogia de l'art i els museus a imaginar futurs possibles? Com ens ajuden

les arts a pensar en un nosaltres viable, que puguem contraposar a l'individualisme més desproveït de tot sentit social? Com podem recuperar el sentit propositiu i fundant del terme *creativitat*, que ha format part del lèxic de les arts des de fa dècades? Una vegada més, els escenaris canvians poden ser oportunitats a més de reptes, si som capaços d'aprofitar el potencial de les arts i l'educació per construir un nosaltres creatiu, i alhora reflexiu, deliberatiu, crític.